

уникнення зловживання посадовими особами можливостями щодо накладення дисциплінарної відповідальності;

– Пропорційність щодо накладення дисциплінарного проступку, тобто за один проступок може бути накладеного тільки одне дисциплінарне стягнення;

– Існування права оскарження накладеного дисциплінарного стягнення, яке здійснюється в порядку, передбаченому законом.

Таким чином, ми здійснили аналіз поняття дисциплінарної відповідальності та змогли його якого окреслити в наступне – вона є системою суспільних відносин, врегульоване нормами трудового права, що виникає у зв'язку з вчиненням працівником дисциплінарного проступку, що у свою чергу тягне за собою настання для нього негативних наслідків у вигляді дисциплінарних стягнень, передбачених законодавством.

Література:

1. Петришина-Дюг Г.Г. Дисциплінарна відповідальність у трудовому праві : поняття та принципи. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Зб. Наук. Пр. Правознавство. 2008. Вип. 461. С. 39-43с.

2. Лук'янчиков О.М. Дисциплінарна відповідальність чи дисциплінарний вплив? Право і суспільство. 2013. №6. С. 118-122.

3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

ДЕЯКІ ЗАУВАЖЕННЯ ДО ЗАКОНОПРОЕКТУ № 5461 ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПЕРЕДАЧУ АКАДЕМІЧНИХ ТВОРІВ

Зозуля О. І.

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач наукового сектору порівняльного конституційного
та муніципального права*

*Науково-дослідного інституту державного будівництва
та місцевого самоврядування*

*Національної академії правових наук України
м. Харків, Україна*

Законодавство з питань академічної доброчесності наразі ще перебуває на етапі свого формування, потребуючи в інтересах розвитку науки та освіти в Україні усунення відповідних прогалин і недоліків.

З огляду на це слід загалом підтримати запропонований законопроект від 05.05.2021 р. реєстр. № 5461 [1] щодо встановлення відповідальності за передачу академічних творів із порушенням принципів академічної доброчесності. Адже, як вбачається з його положень, ухвалення даного законопроекту сприятиме ефективнішій протидії академічній недоброчесності, зокрема, практиці продажу академічних творів.

Разом із тим, маємо висловити деякі пропозиції та зауваження до законопроекту від 05.05.2021 р. реєстр. № 5461, направлені, перш за все, на уточнення його положень і усунення прогалин.

Перш за все, викладене у п. 2-1 ч. 1 ст. 1 запропонованої редакції Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [2] визначення академічного твору доцільно узгодити та розмежувати з іншою термінологією, що застосовується у даній сфері (зокрема поняттям «академічний текст» у Постанові Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 р. № 541 [3]). Також вбачається дискусійним розкриттям поняття «академічний твір» через узагальнюючу категорію «твір», що наразі сама не має вичерпного законодавчого визначення.

Крім того, визначення академічного твору має дістати більшої правової визначеності, як за характером творчої діяльності, результати якої містить такий твір (конкретизувати «іншої творчої діяльності»), так і за окресленими сферами використання академічного твору (конкретизувати «в інших випадках, визначених законодавством та закладом освіти або науковою установою»). Адже запропоноване у законопроекті від 05.05.2021 р. реєстр. № 5461 визначення академічного твору наразі є надто абстрактним, допускаючи його довільну інтерпретацію і, ймовірно, ухилення від відповідальності за порушення академічної доброчесності.

У дефініції академічного твору вважаємо зайвою вказівку на цілі його використання. Позаяк таким чином «академічність» твору та, як наслідок, можливе порушення академічної доброчесності фактично буде залежати від конкретних цілей використання твору («для підтвердження результатів навчання та/або присвоєння освітніх кваліфікацій, наукових ступенів та/або вчених звань...»). Внаслідок цього твори, академічні за формою і змістом, формально можуть не вважатися такими у розумінні п. 2-1 ч. 1 ст. 1 запропонованої редакції Закону України «Про освіту», якщо вони виконані (оприлюднені) з альтруїстичних міркувань та прямо не пов'язані з окресленими цілями використання академічного твору.

Адже фактично нехтування принципом академічної доброчесності з боку автора твору відбувається вже у момент свідомої передачі ним свого «авторства» на твір іншій особі безвідносно очікуваного чи реального подальшого використання нею такого твору. В іншому ж випадку встановлення «академічності» певного твору потребуватиме

з'ясування не тільки його змісту та форми, а і цілей використання, що додатково ускладнюватиме правореалізацію.

З огляду на це більш слушним вбачається визначення академічного твору насамперед шляхом розкриття його (наукового, науково-технічного, науково-методичного, навчального, мистецького) характеру та об'єктивної форми (дисертація, кваліфікаційна робота, наукове видання, наукова стаття, звіт, підручник, навчальний посібник та ін.).

Також зауважимо, що наразі заходи академічної відповідальності, встановлені ч. 5, 6 ст. 42 Закону України «Про освіту», стосуються тільки педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти і здобувачів освіти. У зв'язку із цим потрібно уточнити які заходи академічної відповідальності можуть бути застосовані до автора, який не працює у закладах освіти (наприклад, є фахівцем-практиком або перебуває на пенсії), за передачу ним академічного твору третій особі для використання як автором.

Так само потребує більшої правової визначеності «посередництво» при передачі автором академічного твору, зокрема конкретизація його змісту та форм, які вважатимуться порушенням академічної доброчесності. Зокрема необхідно врегулювати й заходи відповідальності, що можуть бути застосовані саме до посередників передачі академічного твору, зважаючи, що вони нерідко не є працівниками закладів освіти чи її здобувачами.

Слід враховувати й наразі не охоплені законопроектом від 05.05.2021 р. реєстр. № 5461 випадки використання самим автором свого академічного твору під авторством третьої особи (наприклад, оприлюднення наукової статті), що не передбачає фізичну передачу третій особі самого академічного твору чи її обов'язкову поінформованість про конкретну форму використання певного академічного твору під її авторством.

Аналогічно окремого формулювання, як суміжного різновиду порушення академічної доброчесності, потребує питання включення третіх осіб до числа співавторів академічного твору. Адже нерідко це не передбачає як передання таким третім особам самого академічного твору, так і здійснення ними особисто певних дій щодо його використання.

Насамкінець, викликає сумнів достатність запропонованого регулювання для забезпечення реальної відповідальності за передачу академічних творів із порушенням принципів академічної доброчесності. У дійсності ж законопроект від 05.05.2021 р. реєстр. № 5461 лише декларує ще одну форму порушення академічної доброчесності, безпосередньо не розкриваючи питання конкретної відповідальності за передачу академічних творів (попри назву даного законопроекту, який начебто стосується питань саме «встановлення

відповідальності»). Попри невеликий обсяг законопроекту від 05.05.2021 р. реєстр. № 5461 існує необхідність усунення й низки недоліків юридичної техніки.

Таким чином, законопроект від 05.05.2021 р. реєстр. № 5461 щодо встановлення відповідальності за передачу академічних творів із порушенням принципів академічної доброчесності потребує подальшого доопрацювання, зокрема врахування висловлених пропозицій і зауважень. Забезпечення реальної відповідальності за передачу академічних творів пріоритетно потребує: конкретизації визначення академічного твору за характером творчої діяльності та його об'єктивною формою (а не за цілями використання твору), його узгодження з іншою термінологією у даній сфері; закріплення заходів відповідальності автора та посередників, які не працюють у закладах освіти; конкретизації змісту та форм посередництва при передачі автором академічного твору; закріплення як порушення академічної доброчесності використання самим автором свого академічного твору під авторством третьої особи, включення третіх осіб до числа співавторів академічного твору і т.ін.; формування механізму практичного застосування відповідальності за передачу академічних творів із порушенням принципів академічної доброчесності.

Література:

1. Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо встановлення відповідальності за передачу академічних творів із порушенням принципів академічної доброчесності: проект Закону України від 05.05.2021 № 5461. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=71836&pf35401=547099>.

2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Офіційний вісник України*. 2017. № 78. Ст. 2392.

3. Положення про Національний репозитарій академічних текстів: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 541. *Офіційний вісник України*. 2017. № 61. Ст. 1874.